

Pajanuorten seuranta/arviointi ja pajatoiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

9.6. 2009 Länsi-Suomen läänin pajapäivät

Ismo Pohjantammi

Helsingin yliopisto / Sosiaalikehitys

Päivän agenda

- Miksi yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioidaan?
- Sijoittumistiedot pajan vaikutuksen ja vaikuttavuuden näkökulmasta
- Sijoittumiskonseptia on syytä avata
- Nuorten pajajaksolla tapahtuvien muutosten seuranta/arviointi. Mitä ja miten dokumentoida?
- Nuoren seurannan/arvioinnin ja asiakasprofiilin kartoituksen erottaminen
- Seuranta/arviointi ja haastattelu pajakäytäntöinä
- Arvi, VAT kokemuksia
- Seuranta pajajakson jälkeen
- Vaikuttavuutta yhteistyössä: Monialaisen yhteistyön luomia haasteita

Miksi pajoilla tulisi arvioida yhteiskunnallista vaikuttavuutta?

- Arviointi yleistynyt julkishallinnossa: Vastuita toimista siirretään valtion puolella toteuttajille, tarve varmistaa toiminnan suunta.
- Arviointia käytetään yleisesti kehittämistyön välineenä, benchmarkkaus itsearviointin tukena.
- Yhteiskunnallinen vaikuttavuus: Asetetun yleisentavoitteen toteutuminen pitkällä aikavälillä.
- Yhtkl. vaikuttavuuden arviointi on poliittisen päätöksenteon tukena
- Arvioinnin näkökulma makroperspektiivistä käsin: Pajan rooli yhteiskunnassa nähdään pitkällä aikavälillä tavoiteltujen tulosten kontekstissa; ei nuoren sosiaalisen kohtaamisen ja valmennustyön arjen eikä aina edes pajalla tapahtuvan vaikutuksen termein.
- Yhtklisen vaikuttavuuden arvioinnissa korostuvat yleisesti määrälliset tiedot. Pajatoiminnan vaikuttavuutta mitataan sijoittumistiedoin.
- Tulosten arviointi on rahoituspäätösten tukena, kannattaako toiminta?
- Vaikuttavuuden arviointi alkaa tavoiteltavien asioiden erittelystä.

Talousarvioesitysten yksityiskohtaisissa perusteluissa asetettu työpajatoiminnan tavoite muuttuu ajankohtaisten tulkintojen mukaan. (TAE-sitaatit poimittu Tapio Kuuren osuudesta tässä hankkeessa)

- **Nuorten työpajatoimintaa kehitetään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi** ja nuorisotyöttömyyden seurausvaikutusten lieventämiseksi (VTAE 2002)
- Uuden nuorisolain säätämisen myötä **syrjäytymiskäsite taustalle, pitkäjänteisen ennaltaehkäisevän työn näkökulmaksi ja sosiaalisen vahvistamisen käsite käytännön työn näkökulmaksi** v. 2005-2008. Vuonna 2006 työpajatoiminnan tavoitteeksi lisättiin moniammatillisuuden kehittäminen.
- **Sosiaalinen vahvistaminen:** Nuorisotyöttömyyden asteittainen poistaminen ja nuorten arjen- ja työelämävalmiuksien parantaminen.
- **Painopisteenä ovat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret.** Turvataan nuorten työpajatoiminta **vakiintuvana moniammatillisena ja koko maan kattavana palveluna** kansallisin ja EU-rakennerahastovaroin.
- **Tavoitteena on, että kaksi kolmasosaa työpajanuorista sijoittuu koulutukseen, työhön tai muuhun ohjattuun toimintaan** pajajakson jälkeen (VTAE 2008)
- Vuonna 2006 asetusta määrällisestä nuorten työttömyyttä vähentävästä tavoitteesta (3000 nuorta) luovuttiin yhden vuoden kokeilun jälkeen

Pajojen vaikuttavuus osana palveluprosessia

- Valtiontalouden tarkastusviraston selvitys v. 2007: syrjäytymisen ehkäisy yleistavoitteena, paja osana tätä tavoitetta toteuttavaa palveluprosessia.
- Silti vaikuttavuutena arvioidaan vertailuryhmää käyttäen vain työhön ja koulutukseen sijoittumista , koska elämänhallintaa ei saada mitattua. Raportti piti silti elämänhallinnan muutosten arvioinnin kehittämistä tärkeänä.
- Tavoitteissa on eroja:
 - Ministeriöiden kesken eroa yleistavoitteen tulkinnasta. Ovatko kunkin ministeriön tulostavoitteet ja sinänsä vaikuttavat toimet myös yleistavoitteen suhteen yhteiskunnallisesti vaikuttavia? Nopeasti työllistettävien priorisointi?
 - Kunnilla on erilaisia tavoitteita pajojen suhteen, määrät, kustannukset.
- On vaara, että tulost mittarit ohjaavat arviointia. Tosin pajatoiminnan seurauksia esitellään laajemmin ja ajankohtainen toimintaympäristö huomioiden päättäjille. Silti valtakunnallisesti malli muusta työv.pol toimien vaikuttavuuden tutkimuksesta. Tulisikohan sitäkin arvioida uudelleen?
- Pajan vaikuttavuus yhteiskunnassa: julkisissa palveluprosesseissa yleisesti vai pajan rooli erityisesti mittarista työhön ja koulutukseen ohjaajana? Mittapuu: Voidaanko vaikuttavuuden arviointia hyödyntää palveluprosessin kehittämisen välineenä?
- Voisiko tavoitteita ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioida jopa palveluprosessista käsin, alhaalta päin? Selvittää ensin missä palveluprosesseissa paja toimii ja missä sen palvelu vaikuttaa?

Pajapalvelun vaikutuksen arviointi välineeksi kehittää vaikuttavuuden arviointia

- Pajoilla olisi tilaisuus ottaa roolinsa keskustelijana, koska ei ole vakiintunut yhtä konseptia tavoitteista, lisäksi moniammatillinen ja monialainen yhteistyö avaa tulkintoja edelleen
- Vaikutusten kartoittaminen olisi seuraavien asioiden osalta väline arvioida vaikuttavuuden erittelyä:
 - 1) Sijoittumistietojen kehittäminen: lähtökohtaerojen huomioon ottaminen; pajalta ohjaaminen.
 - 2) Sosiaalisen voimaantumisen muutosten arviointi?

Jäsentykö yhteyttä tavoite – tuotos – vaikutus – vaikuttavuus?

- Pajajakson valmennustyö, pajapalvelu tuotoksena, vaikutuksen suuntaan tietoja: mitä pajapalvelu kattaa, mitä työtä tehdään, mihin palveluihin nuoria on ohjattu?
- Välittömät vaikutukset nuoren elämässä, välittömät seuraukset eli vaikutus, pajajakson tuloksena: nuoren kokemukset pajajaksosta, asiakaspalaute, nuoren muutokset pajajakson kuluessa?
- Pajajakson vaikuttavuus yhteiskunnassa: Miten pajajaksolla nuoressa tapahtuvat tavoitellut muutokset näkyvät pidemmällä aikavälillä?

Työkonsepti

- Oletus: Vaikutukset pajajaksolla, perusta pidemmän aikavälin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden uudelleenarvioinnille.
- Kartoitetaan pajatoimijoiden käsityksiä pajajaksolla tapahtuvista muutoksista, ja pajajakson vaikutuksista.
- Mitä nuorella pajajaksolla tapahtuvia muutoksia seurataan/arvioidaan? Tarjoutuisiko niistä välineitä ja näkökulmaa pajojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointiin.
- Kokemustiedon kääntäminen toisen asteen tiedoksi pajatoiminnan vaikutuksista ja vaikuttavuudesta.
- Tavoitteena pajakentän heterogeenisuuden huomioon ottavan nuorten seurannan / arvioinnin kehittäminen.
- Vertailtavuus samankaltaisten pajojen kesken. Seurannasta väline oman työn kehittämiseen. Kokemustiedon jakaminen, benchmerkkkaus pajojen kesken omista tarpeista lähtien.
- Nuoren muutos pajajaksolla - pajojen yhteiskunnallinen vaikutus
On syytä nähdä näiden ero ja linkitys, jotta voi pelata vaikutuksen ja vaikuttavuuden käsitteillä, selkeyttää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden erittelyä tutkimalla pajan vaikutuksia.

Sijoittumistietoina koulutus ja työelämä?

Sijoittumistiedot halutaan pajoilla pitää yhtenä yhtkllisen vaikuttavuuden indikaattorina, ne ”toimivat budjettineuvotteluissa”.

- Sijoittumistiedot kertovat viitteellisesti pajatoiminnan onnistumisesta, ne tarjoavat lukuja asioista, joita pajoilla todella tavoitellaan, eli: Koulutukseen ja työhön sijoittumisesta.
- Olleet tärkeä argumentti pajatoiminnan rahoituspohjan vahvistamisessa.

Lisäksi pajojen vaikutusta tulisi arvioida myös muista asioista, koska:

1) Pajojen asiakaskunta erilaista,

2) Toimintaympäristö vaikuttaa lopputulokseen

- **1) Asiakaskunta:** ”Olisi aika lyhytnäköistä ajatella, että koulutukseen tai työhön sijoittumien voitaisiin pitää ainoana positiivisena sijoittumisena. Voihan olla, ettei nuorella ole edellytyksiä. Ne muut sijoitukset voivat olla tärkeämpiä, päihdehuolto, mielenterveyshuolto.”
- ”Jo työttömäksi pääsy voi olla positiivinen sijoittuminen, on käytettävissä olevaa työvoimaa”. ”On ehkä tapahtunut valtavaa voimaantumista, ettei palaa laitoskierteeseen, kuten vankilaan.” ”tilanteen vakauttaminen”.
- ”näyttäisi sijoittumisten kannalta siltä, että nuorelle ei mitään tapahdu, vaikka tapahtuu ihan olennaisia asioita. Nää nuoret ovat eniten haasteita asettavia, ja jää suuri osa pajatyöstä mittaamatta, jos tämä puoli jää dokumentoimatta.”
- **Pajan vaikutusta halutaan arvioida pajalle tulevien nuorten asiakassegmenttien mukaan, kriteeriksi: Lähettäjätaho, palveluprosessi vai pajalla tehty arvio nuoren palvelutarpeesta?**

Pajalta sijoittuminen: Toimintaympäristöt erilaisia

- Paikkakunnan työllisyystilanne yleisesti ja muutokset.
- Koulutusalojen tarjonta lähin 100 km.
- Korkeat keskiarvot seudun ammattikouluissa.
- Jos moni muu asia vaikuttaa nuorten sijoittumiseen, niin: Kuvaavatko sijoittumistiedot todella pajojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta, liiaksi satunnaisuutta, silti intressi seurata nimenomaan mittareita?
- Hyvä työllisyystilanne voi tarkoittaa, että työllistymisellä mitattu pajan yhtkllinen vaikuttavuus suurta .
- Toisella paikkakunnalla asiakaskunta muuttuu entistä vaikeammaksi, kauempana koulutuksen ja työelämän poluista, yhtkll. vaikuttavuus alenee. -> Asiakassegmentit lähtökohdaksi; Positiivisten sijoitusten tulkinta tärkeäksi.
- Laman aikaan nuoret eivät saa töitä, koulutukseen pääsykin voi vaikeutua koulutusyksynnän kasvaessa. -> Pajatoiminnan yhtkll. vaikuttavuus vähäisempää?
- Nykymittarein tehty tulkinta vaikuttavuudesta sanoisi, että näin on. Jokin toinen väline olisi saman tavoitteen kohdalla kannattavampi?
- Olisiko pajan roolia yhteiskunnassa tulkittava muillakin mittareilla? Mitä pajalla tehdään ja mitä saadaan aikaiseksi?

Pajat osa palveluprosessia: nuorten ohjaaminen palveluihin

- Pajan sisäänotto ja pajajakso ovat tehokkaita seulontavaiheita. Nuoret ohjataan oikeaan palveluun, tulkitaan palvelutarvetta uudelleen.
- ”Prosessit talon sisällä ovat yhtä lailla oleellisia, kaikilla ei ole edellytyksiä siirtyä työelämään, tai ympäristö ei ota vielä vastaan. Osaamisen lisääminen, toimintakyvyn lisääminen on ainakin meidän kohdalla keskeinen, kun kohderyhmässä olevilla nuorilla on suuria haasteita.”
- ”Niitä kyttyröitä kulkee nuoren mukaan. Pajalla tuotetaan kokonaisvaltaista tietoa, on erittäin tärkeä osa pajakson työstä. Välitetään oikeaa tietoa eteenpäin ja pystytään ohjaamaan nuorta palveluihin.” ”Jos löytyy se juttu, miksi asiat eivät mene eteenpäin, silloin jakso auttaa selkiyttämään elämäntilannetta.”
- Tukimuotojen muutos tai keventyminen vaikutuksena.
- Nuorten ohjaaminen palveluihin on dokumentoitu yksilöittäin, mutta onko koottavissa tiedoksi pajan vaikuttavuudesta?
- Voitaisiinko seurata nuoren etenemistä pajalla pajapalvelusta toiseen ja dokumentoida eteneminen? Positiivisten vaiheiden määränä?
- Loppuarviossa muutosten todentaminen: nuoren koulutus- / palvelutarvetilanteen uudelleen tulkinta ja sijoittuminen.
- Nuorten vaiheita on polutettu, eroja tapahtuvatko siirtymät automaattisesti periodin jälkeen vai henkilön muutosten takia?
- Kuvaisivatko palveluihin ohjaamisen ja sijoittumisen tiedot paitsi pajatyön vaikutusta myös yleisemmin monialaisen palvelujen tuottamisen prosessin vaikutusta, entä sen yhtäältä vaikuttavuutta? Vähän koulupudokkaita kunnassa, muista palveluista?

Sijoittumistietojen arviointia

-> Sijoittumiskäsite syytä avata keskusteluun.

- Tulisiko sijoittumista tarkastella pajalla ja pajalta ohjattavien osalta eli pajalle tulevien määrästä? Ei vain pajalta lähtevistä.
- Mitä pajalla tavoitellaan, mihin vaikutuksiin pyritään? On tapauksia, joissa ”korkea sijoittumisaste, kertoo siitä, että sisäänotto on tehty palvelukonseptiin nähden väärin.”

Sijoittumistietojen kokoamista voidaan kehittää:

- Asiakkaan lähtötilanteen, lähettäjätahon tai palvelumuodon huomioon ottaminen nykyisiä sijoittumiskriteerejä käytettäessä. Myös kehitettäessä uusia palveluihin ohjaamisesta kertovia tietoja.
- Lähettäjäkriteeri ei yksiselitteinen: ”Työkkäristä voi tulla vaikeampia kuin kuntoutuksesta.”
- Olisivatko jotkin koulutukseen ja työelämään ohjautumisen osavaiheet katsottava positiivisiksi sijoittumistiedoiksi? 1.vuoden seurannassa sijoittumistietojen skaala laveammaksi kuin ’on / off’.
- Entä palvelusijoittumiset, palveluvaiheesta toiseen, onko konsepti positiivisesta sijoittumisesta selkeä?
- Entä jääkö mitään vaihtoehtoa, joka kuvaa pajan epäonnistumista? Keskeytys, työttömyys ei muutoksena, ylipäättään muuttumaton tilanne, negatiiviset muutokset?
- Asiakaspalaute: Nuori ei koe vahvistuneensa pajalla. Yhteinen arvio valmentajan kanssa. Miten tulkita sijoittumistietoja? Ei voi olla vaikutusta? (Jos nuori silti sijoittuu kouluun tai työelämään, on muita syitä.) - Vai tarve selvittää, miksi pajajakso ei toimi, onko haettava muita palveluja, palveluihin ohjaamisessa väline?

Elämönhallinnan taidot/ sosiaalinen voimaantuminen

- Pajoilla valmentajat näkevät sosiaalisten taitojen, sosiaalisen voimaantumisen ja elämönhallinnan taitojen muutoksia. ”Onnistumiset tunnetasolla”, ”päivärytmin muutos”, ”ulkoinen olemus ja yleinen virkistyminen”, ”sosiaalinen aktivoituminen”.
- **Osa toteaa liian vaikeaksi dokumentoida. Ei saada yhteismitallisiksi, että olisi pajojen välisessä vertailussa merkitystä.** Subjektiiviset onnistumisen ja itseluottamuksen tunteet, entä merkit näistä?
- **Enin osa haluaisi kuitenkin koettaa kehittää elämönhallinnan taidoista / sosiaalisesta voimaantumisesta** määrällisiä indikaattoreita, jotka kuvaisivat nuorena pajajaksolla tapahtuvaa muutosta. Lähtötilanne otettava huomioon.
- Mitä pajoilla nyt haastatteluissa ja arvioinneissa arvioidaan? Yleisimmät tavoitteet ovat yhteisiä myös eri tavoin organisoiduilla ja eri tavoin toimivilla pajoilla.
- **Yleiset tavoitteet kohdistuvat nuoren terveyden, jaksamisen, itsetunnon, ryhmään ja sosiaaliseen tilanteeseen sopeutumisen, koulu- ja työmotivaation ja yksilön sosiaalisten taitojen vahvistamiseen.**

Nuorten Seuranta/ Arviointi - Asiakasprofiilin kartoitus

- **Seuranta / Arvioinnit:** Nuoren itsearviointi, valmentajan arviointi, esille piirteet, jotka kertovat nuorella pajajaksolla tapahtuvista muutoksista. Lähtökohtatilanne tietyistä seurattavista asioista.
- **Asiakasprofiilin kartoitus,** Keiden kanssa paja tekee töitä, mitä palveluprosesseja he tarvitsevat? Asiakaskunnan taustatiedot ja lähtökohtatilanne pajalle tullessa.
- Otos valituista pajaryhmistä, intensiivinen tietojen kokoaminen, joka jatkuu koko pajajakson ajan. Tiedot kootaan asiakasprofiilin kartoittamiseksi. Hävitettävä myöhemmin, jakaumat jäävät tiedoksi.
- Tiedon keruu: Alkukartoitustietoja kootaan haastattelu- ja arviointitiedoista, silti valmennussuhteesta erillinen prosessi. Osa tiedoista saatavissa lähettävältä taholta. Pääosa kootaan pajalla, tiedot selviävät vasta vähitellen.
- Onko pajan palveluprosessin kehittämiseksi syytä koota alkukartoitustietoja nuorten taustoista?
- Onko tietotarvetta pajojen osaamis pohjan vahvistamisen / verkottamisen kannalta? Oikean asiakaskunnan haussa, tilaajan tai lähettäjän kanssa tehtävässä yhteistyössä?
- Alkukartoituksella on merkitystä pajatyön yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tutkimuksessa: vertailuryhmän kokoamisen perusteet.
- Haaste luottamuksen herättämiselle? ”Meidän toiminnan voima on, että otetaan nuoret nuorina eikä ongelmatapauksia, lähteiden perusteella nuori on aina jotain.”

Haastattelun ja arvioinnin työmuotojen vertailua

- Haastattelu aina osa valmennustyötä, väline sopimukseen nuoren kanssa.
- Arviointi useimmiten mielletty osaksi valmennustyötä, muutosten kirjaamisen ja keskustelujen väline, tavoitteita arvioidaan uudelleen.
- Arviointia ei silti yhtä yleisesti ja yksiselitteisesti nähdä valmennustyön osaksi kuin haastattelu. Korostetaan nuoren näkökulmaa, että nuori voi kokea arvioinnin hallinnolliseksi kontrolliksi.
- Arvioinnilla tuotetaan dokumentoitu, monipuolinen kuva nuoren tilanteesta alku- väli- ja loppuvaiheessa. Eri asia kuin lausuntotyypiset asiantuntija-arviot?
- Käytännössä haastatteluunkin tukeutuvilla pajoilla nuoren tilanne kartoitetaan yleensä erittäin monipuolisesti, terveys, päihteet, rahatilanne, oppimishäiriöt ja elämänhallinnan valmiudet.
- Arvioitavia asioita ei koeta vaikeiksi vaan työmuoto. Haastattelun lisäksi osa pajoista ei halua ohjaajien erikseen tekemiä arvioita, ”kaikki mitä tehdään on avointa nuoren ja ohjaajien välistä vuorovaikutusta”.
- Jos oma haastattelun tai arvioinnin järjestelmä koetaan hyvin toimivaksi ja sitä on rakennettu pitkään ja siihen kiteytyy monia työkäytäntöjä, ei pajatyöstä käsin koeta tarvetta muutoksiin. Arviointikäytäntö haaste pajakulttuurille?

Nuoren ja valmentajan arviointi: Nuoressa tapahtuvien muutosten dokumentointi

- Nuoren itsearvioinnissa vaihtelevuutta, ailahtelevuutta päivän mukaan.
- Valmentajien arviot ovat keskenään yhteismitallisempia kuin nuorten arviot.
- Onko pajajakson vaikuttavuuden arviointi koottavissa vain valmentajan arvioinnista?
- **Selvästi eniten kannatusta sai nuoren ja valmentajan yhteinen arviointi.** Kumpikin ensin erikseen ja keskustelun kautta syntyvä yhteinen arvio.
- Nähtiin luotettavammaksi tiedon lähteeksi kuin valmentajan erikseen tekemä. Arviointiin kuuluva keskustelu mielletään osaksi ohjaus/valmennustyötä.
- Osa pajoista käyttää vain nuoren itsearviointia ja asiakaspalautetta. Keskustellaan nuoren arviosta.
- Alku ja loppuarviot usein eri asioista: liitetty pajalle tuloon ja jatkosuunnitelmiin.
- Pieni osa pajoista käyttää samoja tai lähes samoja kysymyksiä eri vaiheissa.
- **Nuoren muutoksen arviointi edellyttää, että alku-, väli- ja loppuarvioinnissa kysytään (joitain) samoja asioita.** Etu: Dokumentoitu aikanaan, ei muistinvarainen.
- **Tai nuoren ja valmentajan loppuarvion hyödyntämistä.** Mitä pajalla on tapahtunut. Sovittujen tavoitteiden saavuttamisen dokumentointi, tietoja tavoitetason muutoksista, siirtymät palvelusta toiseen. Myöhemmin täydentyneet tiedot alkutilanteesta huomioon otettavissa.

Skaalat arviointiin?

- Pajatoiminta on monimuotoista, yhteiset kysymykset kuvaavat joitain pajan puolia, ei täysin paja- eikä asiakassegmentin suhteen sensitiivisiä.
- Liian konkreettinen: vain erityistapaukset.
- Konkreettinen: helppo dokumentoida, soveltuuko riittävän suurelle osalle asiakkaista?
- Yleinen skaala voisi kuvata vaikutusta asiassa, jota voidaan pitää pajoille tai tietyille segmentille yhteisenä. Skaala-asteikolle 6-8 porrasta, sanalliset vaihtoehdot.
- Yhteisiä muuttujia, jotka tulisi voida sisällyttää olemassa oleviin arviointeihin. Niiden tulisi toimia arviointityössä ja vetää myös sitä yhteen. Rajallinen määrä.
- Tekisivät muutoksen seurannan samassa segmentissä vertailukelpoiseksi.
- Nuorten alkutilanne ei vaikuta, jos tietona kirjataan, onko tapahtunut muutosta vai ei. Ei siis vain lopputasoa, huom. jos vain lopuksi muutoksen arviointi.
- Skaaloja käytetään jo nyt. Etenkin valmentajien kesken tuloksena samanlaiset käyrät, vaikka toisen voi kulkea korkeammalla.
- Nuorten palautteessa ei toimi, ellei saa tukea, sanalliset muotoilut selkeästi. Voiko nuori täyttää erikseen? Yhteinen arviointi?

Skaalat arviointiin? Kriittisiä näkökulmia

- Arviointikeskustelu nähdään osaksi nuoren ja valmentajan välistä vuorovaikutusta, liikaa hallinnollista tiedonkeruuta.
- ”Tuntuu hankalalta ajatella. Siitä lähtien, että kuinka heterogeenisiä pajat ovat. Tuntuu aika väkivaltaiselta ajatella, että pitäisi yhtenäiseen skaalaan. Jokaisella on spesiaalit toiminnot, erilaisia, onhan joitain yhteisiä. Täytyy olla aika kriittisiä arviointiin nähden, ettei tehdä vain siksi, että tuodaan jotain esille ja näkyviin.“
- ”Olen aika skeptinen arviointia kohtaan, mutta olen oppinut nöyräksi rahoittajien suuntaan. Että jos sinne tarvitaan arviointijuttuja, niin ilman muuta sitä kannattaa kehittää.”
- Mittauksesta ei saa tulla itseisarvoa. Mitä tiedolla tavoitellaan? -> Dokumentoidaan pajoilla jo seurattavia asioita, jotka kertovat pajojen näkemyksen pajatoiminnan arvellusta vaikuttavuudesta. Siis pajojen käsityksiä oman työn tavoitteista.
- Yleisin kanta: Yhteisiä indikaattoreita voisi olla, mutta arvioinnit pitäisi segmentoida asiakasryhmittäin palvelun tai tukimuodon mukaan.

Mitä elämänhallinnan taitojen / sosiaalisen voimaantumisen muutoksia voisi seurata valtakunnallisesti?

- Mitä pajajaksolla tapahtuvasta voisi pitää merkinä pajalla alkavasta pajan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta?
- Pajan perusprosesseista käsin valittava arvioitavat asiat.
- Mitä pajoilla on käytetty nuorten seurannassa / arvioinnissa?
- Nuoren terveys, jaksaminen päivittäin pajalla, koulussa, työelämässä, itsetunto - epävarmuus, ryhmään ja sosiaalisiin tilanteisiin sopeutuminen, sosiaalinen aktivoituminen, koulu- ja työvalmiudet, sosiaalisten pulmien ratkaisukyky, sosiaaliset taidot.
- Skaalana: Terveystilan muutokset; Jaksaminen. Mikä näkökulma näihin kuvaisi parhaiten pajatyön vaikutusta?
- Sosiaalinen jaksaminen työhön valmentautuessa:
Jaksaa työelämässä –Tuetussa työelämässä - Jaksaa välityömarkkinoilla -
Jaksaa työpajavalmennuksen – Motivoitava pajalla ensin pajalla käymisen
elämänrytmiin - Ei valmis työpajavalmennukseen
- Sosiaalinen jaksaminen koulutukseen valmentautuessa:
Jaksaa koulussa – voi kokeilla ilman tukea - tuki koulussa tarpeen –
tarvetta valmentautua koulutukseen - Ei jaksa suuntautua
koulutusvaihtoehtojen arviointiin

Skaaloja: sosiaalisuus, koulutukseen orientointi, motivaatio?

- Sosiaalinen passiivisuus – aktiivisuus
- Sosiaalisesta kanssakäynnistä ilmenevä: Itseensä luottaminen - Epävarmuus
- Sosiaalisuus: Toisten huomiointi – Itsekeskeisyys
- Voidaanko nuoren käyttäytymisestä havaita sosiaaliset valmiudet ja tiivistää tieto skaalalle? Ei dokumentoitavaksi sisäisiä tunnetiloja.

- Lisäkoulutuksen tarve ennen varsinaista koulua: Ei tarvetta - On tarvetta
- Nuoren käsitys realistisista jatkumahdollisuuksista: Hyvä – epävarma - ei tietoja – selvästi erheellinen
- Koulutusmotivaatiosta merkkejä: Oma motivaatio tukee valintoja – Selkiintymätön tilanne, motivaatio satunnaista (impulsiivista) - Ei motivaatiota valintojen tekemiseksi

- ”Motivaatiotekijät ja itseluottamus sisäisiä tekijöitä, jos lainkaan arvioitavaksi, niin edellyttää myös kahden valmentajan, joilla eri kontakti nuoreen, osallistumista nuoren kanssa arviointiin.”

Kokemuksia ARVista ja Vatista: Hankinta?

- **Samalla pajalla voi olla käytössä useampi menetelmä. Mihin tarpeeseen menetelmät vastaavat?**
- **Miksi arviointimenetelmä on hankittu?**
 - Pajan omien toimien kehittäminen vai rahoittajan toive. Edellinen mielletään useammin syyksi, mutta vaikea erottaa, koska kuitenkin spekuloidaan tilaajaan odotuksilla.
 - Asiakashallintajärjestelmän hankinta, palveluhinnoittelu ja maksatus, toimistotyöt
 - Palvelujen kehittäminen, laatu prosessin jatketta, valmennustyön seuranta.
 - Laatusertifikaatti rahoittajan suuntaan
 - Monella pajalla hankinta kehittämisprojektin ja hankerahan myötä, ilman ei olisi varaa, päivityksetkin kalliita, pitäisi saada jyvitettyä projekteille.
- **Miksei hankittu?**
 - Ei tarvetta, raportoidaan kaupungille muutoin palaute- ja kustannustietoja.
 - Kustannuskysymys etenkin ARVI ja Imba Melba.
 - Arvi ”oli enemmän tehty säätiöille, tilaaja-tuottajamallien pohjalta.” ”Meillä erilainen tarve, oma raportointi, ja nuoren arviointi, eikä se miten raportoidaan tilaajalle. Säätiöiden pitää saada eri palvelut esille ja siellä puhutaan enemmän rahasta. Meille se rahan pyörittäminen, että nuoren osalta katsottaisiin, mitä mikin palvelu tarkalleen maksaa, niin sellaista ei ole. Voidaan tehdä oravannahkakauppaa.”
 - Epäilyä, että VAT muuttaisi liiaksi perinteisen pajan työmenetelmiä etenkin työvalmentajan työtä, mielikuvat kliinisestä menettelystä.
 - Menetelmien ominaisuuksien selvittäminen vie aikaa, pitkittyy, jos pajallakaan ei ole varmuutta siitä, mitä lähitulevaisuudessa tarvitaan.

Tilaajaympäristö

- Suuri osa pajan hankintapäätöksistä ilman tilaajan toivetta. Lähtökohtana on ollut oman työn kehittäminen, asiakashallinnan tietojärjestelmät.
- Toisaalla tilaaja voi edellyttää tiettyä menetelmää tai yleisesti, että on laatusertifikaatin takaava menetelmä. Yleensä lähinnä yksinkertaistaa kanssakäyntiä. Kumpikin käy Kelan auditoijalle, ei kysellä enempää.
- Rahoittajalle voi riittää loppuraportti ja asiakaspalaute.
- TYP ja KELA voisivat seurata ARVIN tai VATin tiedoin muutosta, mutta yleensä tulokset raportoidaan erikseen tai siirretään esim. työhallinnon omille lomakkeille. TYP tullut esille: pää- ja välitavoitteen saavuttaminen eli palvelutarpeen tyydyttämistä seurattavaksi.
- Kommentteja, että ei ole tilaajia koulutettu. Koulutuspäiviä järjestelmien kehittäjät järjestävät, mutta paikallisia toimijoitakin on paljon, henkilöt ja tehtävät vaihtuvat.
- Kuitenkin kun tilaaja on oppinut tuntemaan, mihin tulokset perustuvat ja mitä kertoo myös heidän asiakkaastaan, ei haluta enää vaihtaa.
- ”Sytä uppoaa kuntapäätäjiin paremmin kuin asiakkaasta kertovat arvioinnit.”
- Kaupungeissa: kävijämäärätiedot, pajapäivien hinta, nuorten sijoittuminen pajan jälkeen ja nuorten palaute. ”Vuosisraportit ja tarkastellaan työedellytyksiä, onko nuorten työttömyys lisääntynyt ja miten on vastattu tähän haasteeseen. Miten on itse toimittu, tavallaan itsearviointina.”

ARVIN ominaisuuksista

- On asiakashallintajärjestelmä ja pajan toimien ohjausjärjestelmä, johon liittyy arviointityökalu. ”Laatuajattelu on keskeinen edellytys meille, koska toimitaan markkinoilla.”
- Tarve oli perustietojen seurantajärjestelmälle, asiakashallintajärjestelmälle, arviointia hyödynnettiin vasta myöhemmin.
- Monella pajalla menee aikaa selvittää, mitä ARViin on rakennettu sisään. Koulutus nopea, mutta harjoitteluvaihe pitkä, että olisi kaikkien valmentajien käytössä. Tämän jälkeen hyvä.
- Työpajatoiminnan prosessien hallinnassa ja perusarvioinnissa toimiva järjestelmä, jos runsaasti palveluja ja tilaaja-tuottajasuhteita on hyöty merkittävä. Hinta esteenä tai hinnan suhde hyötyyn mietityttää. Omaa tarvetta kannattaa punnita kokemusta omaavien pajojen kautta.
- Tilaaja-asiakas voi seurata nuoren edistymistä päätavoitteen ja välitavoitteiden osalta. Samoja tietoja voidaan siirtää esim työ- ja toimintakykyarvioinnin lomakkeelle. Palvelun toteutumistasteen seuranta.
- Nuoren muutos pajajaksolla dokumentoitavaksi samoilla skaalakysymyksillä,
- Saa yhteenvedona pajaryhmästä ja koko pajan asiakaskunnasta.

VATin ominaisuuksia

- Valmentautumistyössä tapahtuvat tietyt havaittavat muutokset saadaan kirjatuksi. Voidaan valikoida laajasta muuttujajoukosta sopivia.
- Nuorten työpajoilla on nuorille valikoitu tietty muuttujajoukko, yhtenäistä kautta maan, VAT sisältää alku- väli ja loppuarvioinnit.
- VATin lisäksi osalla pajoista erikseen nuorten alku-, väli- ja loppuarvioinnit omalla lomakkeella
- ICF pohja: Syntyy helposti mielikuva diagnoosin teosta, vaikka tehdään ahavaintoja. Työvalmentajilla herkästi epäilyjä. Onko tilaajilla tarvetta? Liian kliininen?
- Typ ja Kela: Raportoidaan VATin perusteella tilaajalle. ”Yhteistyökumppanit eivät VATin graafista tulosta ymmärtäneet. Muutettiin sanalliseksi yhteenvedoksi.”
- Kunnallinen paja: VAT antaa muiden käytettävissä olevaa tietoa. Opetuspuolella kuraattori ja kouluterveydenhuolto hyödyntävät arviointituloksia. Esille yksilötason tietoa.
- Skaalakysymykset sovitettava ICF:ään?

Imba Melba työkykyarvointi

- Työkyvyn arviointi, myös sosiaalisten valmiuksien puolia, joita koetettu soveltaa nuorille, muttei sovellu massakäyttöön.
- Melban hankkinut nuorisopaja ei käyttänyt, liian työläs tälle asiakaskunnalle, eikä todellista tarvetta: ”Se tuo hyvin esille työ- ja toimintakyvyn rajoitteet suhteessa työtehtävään. Mutta meidän nuorilla ei kuitenkaan ole vielä tällaisia pysyviä rajoitteita, vaan on kyse toisenlaisesta tilanteesta. Palataan siihen, ettei pystytä erottamaan, onko ”tämä” motivaatioasia vai rajoite.”
- Vie n. 10 tuntia. Edellyttää lisenssin.
- Kuntoutuspuolen paja hankki oman tarpeen takia, ei tilaajan.
- Iso säätiö: Kokeiltu imbaa ja melbaa joillekin asiakkaille, ei kannata kaikille, käytetään työkyvyn arviointijaksolle tulevalle henkilölle, ja tällaisessa tilanteessa, tukevoitta arviointia typ:n kanssa yhteistyötä on helpottanut, koska tilaaja tietää, että näihin ja näihin puoliin kiinnitetään huomiota. Imba ja melba on erillispalvelu, ostopalvelu.

Menetelmistä pajatyössä

- ”Päästään pois mutu-metelmistä”, osittain myös erillisistä lomakkeista,
- Dokumentointi reaaliaikaista, tiedot jaettavissa, eivät vain yhden henkilön varassa.
- Osalle tilaajista ei edelleenkään merkitystä arvioinnin sisällön kannalta, vaan siksi, että on laadun tae. Raportointi tukeutuu arviointimenetelmään, mutta voidaan tehdä antamatta arviointijärjestelmän tuottamaa dokumenttia.
- Tai: ”Tilaaaja voi kysyä, miksei tuossa ole merkintää. Kyllä se informaatio otetaan mielihyvin vastaan. Tilaaja osaa vaatia. Edellyttää tilaajalta ja käyttäjältä panostamista henkilöstön koulutukseen.”
- ARVI VAT: Arviointityökaluja ei nähdä välineeksi ottaa esille vaikeita asioita. Ne tulevat keskusteluissa työpajoilla ja haastattelutilanteissa. Tarjoavat välineen seurata tiettyjä muutoksia ja ottaa asiat esille osakysymysten kautta.
- Arviointimenettely tuo esille haasteita suhteessa pajakulttuuriin, etenkin työvalmentajien rooli, selkeä rajautuminen havaittaviin piirteisiin.

Pajojen omat asiakashallinnan ja arvioinnin menetelmät

- ”Meillä on oma raportointi, ja nuoren arviointi sähköisen swotin muodossa. Saadaan yleistiedot heti kaupungille.” Oulussa kehitetty oma nettipohjainen järjestelmä. Nuoren ja valmentajan arviot netissä ja nuoren palaute.
- Työvalmentajalla on pajoilla päävastuu arviointilomakkeiden täyttämisestä. Yksilövalmentaja tekee kaikkien nuorten kanssa suunnitelmat ja Swotit jokaiselle nuorelle. ”Lomakkeelle täytetään SWOT kun keskustellaan nuoren kanssa ja viedään koneelle.”
- Muistuttaa työntekijöitä palveluista, 3 kk jälkeen seuranta.
- Kiimingissä: ”No meillä oli ihan selvä se asia, ettei se saanut maksaa mitään. Se lähti liikkeelle Oulun ympäristön työpajojen valmennusmenetelmien kehittämisestä. Ammattikorkean koulutuksen kautta jäsenyivät otsikot seurattaville asioille, sitten ryhdyttiin miettimään, mitä sillä listalla tehdään.
- Nuoren ja valmentajan arvioinnit erikseen, samat kysymykset eri vaiheissa, muttei nettiversiona, vaan excell.

Muita nettipohjaisia välineitä

- Asiakaspalautteen kokoamisessa Webropol. Tukee laatuprosessia, osa pajoista pitää tätä riittävänä itselle ja tilaajalle.
- Suoraan koulujen järjestelmiin kirjaaminen. Kuvaa opintojen etenemistä ja vastaavasti paja sijoittuu tähän yhteistyöympäristöön.
- Inka (Hyvinkää, Kotka, Omnia): Koulujen järjestelmiin kytkeytyminen, niitä muokaten. Vertailtavuus järjestelmään kuuluvien pajojen kesken. Webropolissa voi olla samat asiat yhden pajan kannalta. Inkassa kukin tieto erikseen, ei saada ristiintaulukoitua eri tietoja. Mahdollista hyödyntää kokemuksia, jos pajalla on tarve sopeutua kouluyhteistyön takia tietojärjestelmiin.
- Parik-säätiöllä on otettu käyttöön keskustelualustaa hyödyntävä nettijärjestelmä, jossa nuori arvioi omaa tekemistään viikoittain. Keskusteluväline nuoren ja valmentajan välillä. Toimii joillakin hyvin, osa pystyy paremmin kirjoittamaan kuin puhumaan, nettisukupolvi.

Nuorten seuranta

- Osa kokee seurannan veloitteekseen omaa työtä ja nuorta kohtaan, oman työn jatkoksi, ulotetaan pajatyö pidemmälle. Kunnissa alle 20-/ 25-vuotiaista pudokkaista pajoilla seurantavastuu.
- Osa pajoista katsoo, ettei nuoria tavoiteta riittävästi, ei saada edustavia tuloksia, eikä toiminta ole tehokasta. On järkevämpi keskittyä pajajaksoon. Kokemuksia huonosta tavoitettavuudesta.
- ”Nuorilta tiedustellaan sijoittumistiedot. Mikäli taustalla – ennen pajajaksoa – on ollut esim. päihde-, yms. ongelmataustaa, niin näihin liittyen kysytään myös kuulumiset. ”
- ”Seurataan kaikkia, pajajakson aloittaneita nuoria, myös keskeyttäneitä. Kun on paljon, niin ei voi seurata kun työmarkkinatilannetta. Ei voida kysyä, että mikäs on mielenterveyden tilanne nyt. Tehdään 1, 2 ja 3 v seurantaa. Motivoi ja suuntaa pajan kehittämistä.”
- ARVI, Webropol, Inka, Oulun järjestelmä, seurannassa: nuori tietää arviointikontekstin ja vastaa sähköpostiin.
- Etsivä toiminta tullut paikoin seurantaan.
- Pajan oma seuranta tavoittaa puutteellisesti. Kouluun ja työhön sijoittumisen tilastollinen ”nimetön” seuranta 6 kk 1 v. ja 3 vuoden päähän otospohjalta ja tutkimusviranomaisen toiminnaksi?

Vaikutusten edellytyksenä monialainen yhteistyö

- Pajan vaikutuksen edellytyksenä onnistunut kytkentä monialaiseen yhteistyöhön, palveluihin ohjaaminen ja palvelutarpeen arvioinnit olennainen osa työstä. Paja on osa palveluprosessia.
- Vaikuttavuudesta tulisi aina puhua monialaisen yhteistyön vaikuttavuutena. Siis koulutukseen sijoittumisen osalta kyse on myös siitä, että nuori saadaan sitoutumaan koulutusratkaisuun ja on sitoutumista tukevia piirteitä koulutusinstituutioiden ja pajojen käytännöissä.
- Pajan vaikutusta voidaan hakea yhteistyöpinnan kautta :
 - 1) Paja ohjaa uuden/ oikeamman palvelun piiriin. Yhteiskunnallinen vaikutus voi jäädä tähän ja loppu on sitten toisen palvelun tulosta. Saattaen luotava yhteys, ehkä seuranta.
 - 2) Nuori kykenee lisäpalvelun ansiosta käymään pajan tai palaamaan pajalle, joka tukee nuorta selviytymään koulutuspolulle tai työharjoitteluun.
- Kehittämistyötä asiakaspinnan kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kouluissa palvelujen tarvetta, sopimusmuotojen kehittäminen. Konsepti yhteisestä palveluprosessista?
- Pelkkää nuorten seuranta ei koettu monialaisen yhteistyön tekijäksi, tarvitaan peruspalvelujen tuottamista koskeva yhteistyökonsepti.

Muuttuva toimintaympäristö: monialainen yhteistyö

Kehittäminen asiakaspinnan kautta:

- **Perinteiset tilaajat kysyvät uusia palveluja:** työvoimahallinnon suuntaan tehdään työkykyselvityksiä. Pajan tehtäväksi, koska kannattaa sopeutua.
- Haasteeksi viralliseen lausuntoon johtavat arviointitehtävät.
- Vaikuttavuus ja tavoitteet yhteistyölle: oikea sijoittuminen toisen tuottajan palveluprosessissa, ennalta ehkäisevä yhteistyö; yhteistyöilmapiirin luonti, kehittämismahdollisuuksien ylläpito.
- **Koulutusyhteistyöstä pedagogiset haasteet** ja sovittautuminen opsien ajattelutapaan:
- ”Pajalla oli jotain sellaista, mitä oppilaitoksessa ei ollut, työvaltainen ote. Pidettävä tästä kiinni, kun koulutetaan työvalmentajia, ettei pedagoginen ote nouse hallitsevaksi, ettei tule koulumaiseksi, että ollaan iholla edelleen.”
- ”Olettavat, että pajan pitäisi määrittää opsit, jonka mukaan ammattikoulu hyväksi lukisi jaksot. Mutta laissa sanotaan, että oppilaitoksen tulee opinnot tunnustaa ja miettiä, miten pajajakso käännetään koulutukseen.”
- ”Voi tulla levähdysjaksolle, Ei ole ops:n mukaisia ammatillisia tavoitteita, vaan elämäntilanteen tasoittuminen. Jatkosuunnitelmien tekeminen ja paluu kouluun on pajan ja koulun yhteisenä tavoitteena.

Yhteisen intressin hakua yhteistyötä kehittäen: rahoitus

- Pajalta: ”Onko vain kassatyö työharjoittelua vai myös työpajat ja hyväksytäänkö elämänhallinnan nimellä työharjoittelu? Suhtautuminen opintojen hyväksilukemiseen vaihtelee.”
- Paikkakunnittain epätietoisuutta, esim: voiko nuori olla yhtä aikaa ammattikoulun ja pajan kirjoilla.
- Yhteinen intressi: Me tehdään koulutus sopimuksia ammattikoulussa oleville nuorille, siis hopsit. Saadaan 10 €/vrk jaksolla (toinen paja 6 €) kun ovat meillä, joten koulu arvottaa jakson paremmin kun joutuu maksamaan. Ei tehdä opetussuunnitelmia, kun ei ole opettajia, mutta on palvelutarjotin.
- Usein kuitenkin ohjaaminen palveluihin liian hidasta, lähettävät vasta kun on jo todella vaikea tilanne.
- ”Motivoiva tekijä on, kun oppilaalla on vakava keskeyttämishanke ennen laskentapäivää.”
- -> Nykyinen rahoitus ei perustu nuorten näkökulmaan/ asiakaspinnassa näkyviin haasteisiin, eikä kannusta ratkaisuihin.
- Laskentapäivä kerran kuukaudessa ohjaisi mielenkiinnon oikeisiin asioihin.

Palvelusopimusten hyödyntäminen

- Oppilaitoksilla on vaikeuksia hyödyntää pajojen palvelutarjontaa, koska ei ole tietoa pajapalvelusta, tai tieto ei käänny käytännön toiminnan rutiiniksi.
- Oulussa keskusteltu koulujen kanssa nuorten tarpeista ja luotavista prosesseista.
- ”Sopimus nuoren tilanteen mukaisista menettelytavoista pohjapaperiksi opettajahuoneen seinälle”, on kaikkien opettajien sovellettavissa.
- ”Edelleen nuoret tulevat liian myöhään opoille, jotka todella tietävät sovitut mahdollisuudet.”
- ”Jos kaikki opettajat tietäisivät mahdollisuuden, ja ohjaisivat aktiivisesti pajoille, niin ei pystyittäisi ottamaan vastaan.” Sopimukset proseduureista eivät riittävä ratkaisu, mutta tarpeen.
- Jos koululta ohjattaisiin nopeasti nykytarpeen mukaan, pajojen resurssit loppuisivat kesken.
- Siksi tarvitaan monialaista yhteistyötä, varhaista puuttumista koulujen omin voimin ja nuorille nopeampia/kevyempiä/halvempia palveluprosesseja, oikeita koulutusmuotoja.
- Sopimusmenettely on väline kiinnittää kunkin osapuolen huomio yhtkl. vaikuttavuuden kannalta oikeisiin asioihin.

Yhteistyö vaikuttavuuden edellytyksenä (1/2)

Pajatyön vaikutuksen ja vaikuttavuuden edellytyksiä:

- 1) Lähettävä taho lähettää pajalle soveltuvaa asiakaskuntaa.
- 2) Pajalle otetaan sen palveluihin soveltuvaa asiakaskuntaa.
- 3) Lähettävällä taholla oikeita ja realistisia odotuksia pajapalveluista, joiden varaan syntyy keskinäistä kehittämistyötä.
- 4) Pajalla ja muilla osapuolilla on valmiutta kehittää palvelujaan ja yhteistyötä.

”Ammattiopiston kanssa on 10v ollut yhteistyötä. Poikinut tuetun oppisopimuksen ja oppilaitosyhteistyötä. On palanen kerrallaan viety eteenpäin. Opequalissa koottiin jo tehtyä yhteen ja purettiin tiettyjä ongelmia. Vaatii jalkautumista oppilaitokseen, hekin ovat käyneet, tulevat asiakkaan kanssa, mutta ollaan aktiivisemmin siihen suuntaan jalkauduttu.”

-> Yhteistyöstrategia on sisältöjen kehittämisstrategian avain, spiraali, nähdään vähittäin uusia kehittämisen kohteita.

Sopiminen ja verkottaminen koostu monista konkreettisista sopimuskentistä, on vietävä läpi monia osapuolia koskevia prosesseja. Miten nopeasti verkottaminen realisoituisi sopimiseksi?

Pitkäsen ja Säkjärven kyselyyn tässä hankkeessa sisältyi avoin kysymys kouluille ja työvoimatoimistoille näiden **työpajoja koskevista odotuksista**. Tulokunnan näkökulmaksi: Viitteellistä tietoa pajojen vaikuttavuuden edellytyksistä ja yhteistyön kehittämisen aiheista.

Yhteistyö vaikuttavuuden edellytyksenä: peruskoulut ja lukiot

- ”Pienemmissä kunnissa ei työpajoja ole nähtykään tai ne ovat käytännössä ilman resursseja toimivia kerhoja ilman ohjauksellista vaikutusta.”
- Työpajoja on tarjolla vähän ja aikuisten suojatyöpaikkatarpeet ajavat kunnassamme nuorten ohi.
- ”Teen tiivistä yhteistyötä Paja66 kanssa niin pk/lukion kuin ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden osalta OPH:n projektin välityksellä. Olemme kehittäneet yhteistyössä erilaisia koulutus ja tukimuotoja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.”
- ”Epäilen työpajojen työntekijöiden koulutusta eli vastaako ohjausalan asiantuntijuutta riittävästi, kun pohjakoulutus voi olla lähes mikä tahansa.”
- ”Henkilöstön vaihtuvuus ja tempoileva toiminta haittaa, samoin työpajan kyky järjestää peruskoululaiselle sopivaa ohjelmaa.
- ”Työpajojen tarjoama valmennus ei vastaa lukiolaisen tarpeita. Työpajoihin nähden minulla lukion opona ei ole odotuksia. Toivoisin lukioihin kuraattoreita, koska elämänhallinnan ongelmat ovat lisääntyneet, ja lukioissa tarvittaisiin sosiaalialan ammattilaisia.”
- ”Olemme välillä aika hukassa huume/alkoholi-riippuvaisten nuorten kanssa täällä koululla, ja mielenterveyden häiriöistä kärsivien nuorten kanssa. Me havaitsemme ne usein mutta emme tiedä usein mitä tehdä.

Yhteistyö vaikuttavuuden edellytyksenä: ammattikoulut

- Ammattikouluista osa tyytyväisiä yhteistyöhön pajojen kanssa. Erityisesti kun molemmat ovat osa samaa koulutusyhtymää. Myös yksittäisiä mainintoja onnistumisista. ”Taidetyöpaja on ollut hyvä yhteistyökumppani. Lisää tällaista resurssia tarvitaan ehdottomasti.”
- ”Ei vastaa kysyntää. Saatavuus puutteellista, koska paikkoja liian vähän.”
- Epätietoisuutta: ”Ei kovin paljoa kokemusta. Hallinnolliset esteet tulisi voittaa ts. voiko osallistua mikäli koulun kirjoilla (vaatiiko eron). Matalan kynnyksen lyhytkestoisia, teemapohjaisia paikkoja tarvittaisiin.”
- Epäluuloja: ” Työpajalta siirtyvän nuoren työtehtävien arviointiin pitäisi saada jämäkkyyttä, ettei kaikkea osaamista tarvitse enää näytöllä osoittaa - hyväksiluku on hankalaa, kun arviointi on niin ympäröörä - muutoin olen tyytyväinen yhteistyöhön työpajojen kanssa.”
- ”Ei vastaa. Työpaja alueellamme täyttyy sosiaalihuollon asiakkaista. Oppilaitoksemme opiskelijat eivät saa suoritettua opsin mukaisia jaksoja pajalla, eikä heillä myöskään ole sopivaa seuraa pajan nykyisistä asiakkaista.”

Kritiikkiä kohdistettiin myös työvoimahallinnon tuloon koulutusmarkkinoille:

- ”Eivät vastaa. Ammatillinen koulutus ja työvoimahallinnon koulutus jopa kilpailevat keskenään. Eri työpajojen halu lähettää edes tutustujia eri kouluihin vaihtelee.”

Yhteistyö vaikuttavuuden edellytyksenä: työvoimatoimistot (1/2)

- ”Työpajan ja toimiston yhteistyö voisi ja saisi olla tiiviimpää.”
- ”Resurssivajeen takia ei ole mahdollista tehdä riittävästi.”
- ”Tuloksista ja jatkosijoittumisesta päätellen toiminta on hyvää ja se on myös riittävää. Tiedän, että moni (työvtstossa) on eri mieltä asiasta.”
- ”Työpajojen anti vastaa kohtuullisesti asiakkaiden tarpeita.”
- ”Pajapaikkoja liian vähän ja liian yksipuolisia.” ”lisää vaihtoehtoja, esim. metalli- puu ja autojen korjaamista.”
- ”Työpajojen pitäisi pystyä ottamaan enemmän nuoria siipiensä suojaan, jotta tulisi edes se ensimmäinen kokemus työelämästä. Pulaa on paikoista, jonne nuoria sijoittaa.”
- ”Osaa ammatinvalinnanohjauksen nuorista ei kelpuuteta pajoille. Tarvetta olisi pajalle, joka ottaa vastaan moniongelmaisia erityisen tuen tarpeessa olevia nuoria.”
- ”Asiakkaanamme on myös nuoria, jotka eivät pärjää pajalla tai pääse pajalle.”

Yhteistyö vaikuttavuuden edellytyksenä: työvoimatoimistot (2/2)

”Paikkoja on liian vähän ja kriteerit työpajan paikkojen käyttöön liian monimutkaiset. Joustava ja suhteellisen nopea pääsy työpajalle olisi nuoren asiakkaan tilanteessa tärkeää. Nykyisin on helpompaa löytää työkokeilupaiikka.”

- Työpajoissa nuoret pääsisivät turvallisesti opettelemaan työelämän pelisääntöjä (eivät polttaisi siltoja työnantajien suuntaan vaan tekisivät ensimmäiset suurimmat mokat työpajalla).

Pajapalvelujen laatu/ sisältö ei vastaa odotuksia:

- ”Osin vastaa, osin ei. Pajoilla ohjaus välillä liian vähäistä ja löysää, esim. ei kiinnitetä riittävästi huomiota työelämän pelisääntöjen opetteluun. Yhteistyötä pajojen kanssa kehitettävä!”
- ”Ei vastaa, koska työpajoilla olo ei yleensä johda nuoria eteenpäin eikä heidän tilanteestaan saada tänne tietoja, jos jotakin myönteistä tai kielteistä tapahtuukin.
- ”Valmennuksen pitäisi olla paljon tavoitteellisempaa. Nuoren kanssa pitäisi sopia lyhyen tähtäimen pienistä askeleista, joiden toteutumisesta seuraisi jotain positiivista hänelle. Palaute työpajajaksolta pitäisi aina saada työkkärin käyttöön. ”
- ”Parantamisen varaa on: koulutusta (ammattillista ja ohjaavaa) voisi aivan hyvin yhdistää pajatoimintaan. Työpajat voisivat tarjota työhallinnolle työhönvalmennuspalveluja sekä edelleensijoittaa työttömiä yrityksiin ja muihin työpaikkoihin. Henkilökohtaista ohjausta lisää ja ohjaustaitojen koulutusta ohjaajille.”

Yhteistyölaki vaikuttavuuden edellytyksenä? (1/2)

- ”Poikkihallinnollinen yhteistyö yli sektorirajojen ei toimi! Lisäksi kunnat säästävät nuorten terveystalveissa ja oppimisvaikeudet jäävät usein selvittämättä. Tämän seurauksena toiselle asteelle pääsee opiskelijoita puutteellisilla oppimisvalmiuksilla.”
- ”Esimiehiltä työhallinnossa tarvittaisiin vihreää valoa, antaisivat virkailijalle mahdollisuuden käyttää aikaa moniammatilliseen yhteistyöhön.
- ”Yhteistyön toteutumisessa suurimmat haasteet ja kehittämiskohteet ovat asennetasolla eikä niinkään yhteistyöhön osallistuvien asenteet vaan muiden toimijoiden.”

Ministeriöiltä ja poliittisilta päättäjiltä edellytetään selkeitä toimia, joilla tuetaan monialaista yhteistyötä ja luotaisiin pohjaa sen ja siinä pajojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiselle.

Onko laki oikea ja riittävä? Ehkeivät ministeriöt muutoin pääse sopuun, ehkei kuntapäätäjät vakuuta kuin pakko. Mutta verkosto ei synny ukaasilla, syntyykö näennäistoimintaa, kirjataanko verkoston synty tapahtuneeksi kuten näennäiset ohjelmat?

Yhteistyölaki vaikuttavuuden edellytyksenä? (1/2)

Lain toimeenpano edellyttää orientoitumista pitkään kehittämisprosessiin, sopimusten vaiheittaiseen tekemiseen ja yhteistyökulttuurin kasvattamiseen (kulttuurin viljely, ei kokouspäivien massa).

- Tarvitaan monia verkostoja: Pajafoorumissa : ”tarvitaan työllistämistrategia: yhteisymmärrys, että millainen kohderyhmä on kenenkin vastuulla, ketkä ovat työvoimatoimiston ja TYP:n vastuulla ja ketkä on syytä ohjata pajalle.”
- Miten synnyttää paikallisia ongelmia ratkovia verkostoja? Synnyttää luottamus verkostoihin, että niihin halutaan panostaa? Miten luoda tavoitteita verkostolle ja verkostossa, miten luoda ja hyväksyttää verkostojohtamisen konsepti.
- Monialaisen toimintaverkoston yhteistyölle selkeät tavoitteet ja vaikuttavuuden mittarit (pudokkaiden määrä; työttömyyden kesto) monialaiselle yhteistyölle?

Pajatoiminnan vaikutus ja yhtkllinen vaikuttavuus palveluprosessissa?

- Pajatoiminnan vaikutukset tulee asemoida nuorille tarjottujen monialaisten palveluprosessien osaksi. Pajatoimintaa arvio osana prosessien yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointia.
- Menettely pakottaisi yhteistyön kehittämiseen. Entä mistä peruste nimenomaan pajaa koskeviin rahoituspäätöksiin?
- On keinoja arvioida pajatoimintaa palveluprosessissa, mm osapuolten palaute toiminnan vaikutuksista (tilaaja-asiakkaat, nuoret), sisäiset tai ulkoiset arviointiraadit tai arvioijat. Sijoittumistietojen tulisi tukea palveluihin ohjaamisen ja palveluiden hyödyntämisen prosesseja. Mitä koota indikaattoreiksi palveluohjaamisesta?
- Siten palveluohjaamisen tavoite, joka on VTAE:n ilmaisussa ”muu ohjattu toiminta”, toisi realistisia piirteitä pajatoiminnan vaikuttavuuden arviointiin.
- Edelleen myös koulutukseen ja työelämään sijoittuminen yhteiskunnallisina tavoitteina, mutta arviointi toimintaympäristön ja asiakaskunnan ja -palvelujen mukaan. Tiedot asiakasprofiileista yleisten vertailujen tueksi.
- Nuoren muutos pajajaksolla perusteeksi arvioida pajan vaikutuksia elämönhallinnan taitojen osalta. Pajatoiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuutta tulisi arvioida myös elämönhallinnan piirteiden osalta. Yhteisen seurannan periodi jää pajajaksoon tai sen välittömään max ½v. jälkeiseen kauteen. Onko kehitettävissä pidemmälle ajalle?
- Satunnaisuus vaikutuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden välillä ohuemmaksi..